

SCOICARUL EST-EUROPEAN (*HAEMATOPUS OSTRALEGUS LONGIPES*) O NOUĂ SPECIE PENTRU ROMÂNIA

dr. DIMITRIE RADU

Specie transpaleartică (D.Radu, 1962), scoicarul (*Haematopus ostralegus*) aparține păsărilor rar clocitoare la noi, limitată la zonele nisipoase-pietroase din regiunea litoralului marin. Este frecventă mai ales în perioadele de pasaj spre și dinspre ținuturile nordice europene unde este bine reprezentată, timp în care pot fi întâlnite cărduri formate din mai multe exemplare, îndeosebi în ținuturile

estice ale țării, mai rar în interiorul ei (Fig.1).

La data de 22 mai 1991, am colectat în Dobrogea, la vest de localitatea Limanu din sudul Lacului Mangalia, un exemplar femel adult de scoicăr (*Haematopus ostralegus*), dintr-un grup de trei păsări pe care le observasem în aceleași locuri și cu câteva zile înainte. Femela prezenta ovarul dezvoltat, cu ovocitele de mărimea alunelor.

Fig. 1

Comparând datele biometrice ale păsării cu cele din literatura de specialitate am constatat că exemplarul colectat aparține subspeciei *Haematopus ostralegus longipes* și nu speciei nominate *Haematopus o. ostralegus*, cunoscută până atunci pentru avifauna României. De asemenea, și penajul închis al păsării era de un colorit păcuriu, caracteristic subspeciei "longipes" și nu negru cum este al subspeciei "ostralegus".

Măsurând unicul exemplar femel adult din colecția Muzeului de Istorie Naturală "Gr. Antipa" din București, am constatat că și acesta, după dimensiunile ciocului și ale tarselor, aparține tot subspeciei "longipes" și nu formei nominate "ostralegus" cum apare el figurat în catalogul colecției ornitologice a acestui muzeu (A. Papadopol, M. Tâlpeanu, 1987).

Dăm mai jos dimensiunile după diferiți autori ale celor două subspecii europene "ostralegus" și "longipes", care interesează în cazul de față.

Menționăm că în cadrul Palearcticului specia scoicărului (*Haematopus ostralegus*) include un număr de 5 subspecii și anume:

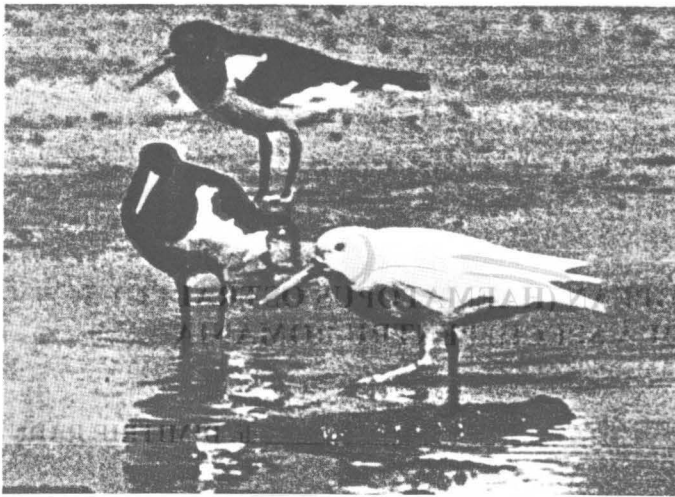

Fig. 2

Tabelul 1 - Datele biometrice medii, în mm, ale subspeciilor "ostralegus" și "longipes"

Autorii	Subspecia	Sexul	Tarsul	Ciocul
Linția D., 1995	ostralegus	♀ ♀	48	69
Dementiev și colab., 1951	ostralegus	♀ ♀	50,4	72,0
	longipes	♀ ♀		86,6
Ivanov și colab., 1953	ostralegus	♂ ♂ și ♀ ♀	49,5	71,0
	longipes	♂ ♂ și ♀ ♀	53,0	80,5
Vaurie, 1965	ostralegus ¹	♀ ♀	46,2	81,1
	longipes	♂ ♂ și ♀ ♀	50,3	89,5
Muzeul "Gr. Antipa", 1957	ostralegus ²	♀	56,0	84,0
Radu D., 1991	longipes	♀	54,6	86,3 ¹

"ostralegus", "occidentalis", "longipes", "buturlini" și "osculans", (după G.P.Dementiev și colab., 1951); 4 subspecii (fără "occidentalis") (după A.I.Ivanov și colab., 1953); 3 subspecii după Ch.Vaurie, 1965, acesta considerând subspecia "occidentalis" sinonimă cu forma nominată "ostralegus", iar subspecia "buturlini" sinonimă cu subspecia "longipes".

Adoptând ultima dintre clasificări pe care o considerăm cea mai realistă, precizăm că specia nominată *Haematopus o. ostralegus* este răspândită în Islanda, Ins.Faeroer, coastele nordice ale Europei de la Delta fluviului Peciora, Peninsula Scandinavă, Marea Baltică, Insulele Britanice, coasta atlantică a Franței, coastele Peninsulei Iberice, ale nord-vestului Italiei, estul Adriaticeii, sud-vestul coastelor Greciei și coasta Mării Egee a Turciei.

Subspecia "longipes" se află răspândită în estul și sudul Rusiei, vestul Siberiei, Turkestan și spre vest Depresiunii Djungariei. În nord cuprinde tot bazinul fluviului Obi. Spre sud ajunge până la coastele nordice ale Mării Negre, spre vest până la Nistru, spre nord în bazinul fluviului Bug, Nipru și ținutul Pripet².

Subspecia "osculans" este răspândită tocmai în extremul estic al Asiei, în Peninsula Kamciatka, Marea Ohotsk, Coreea, bazinul fluviilor Amur și Ussuri³ (fig.3).

Locurile de iernare pentru păsările subspeciei "ostralegus" sunt exclusiv africane, antune coastele nord-vestice ale Africii, nordul și nord-estul Africii (Marea Roșie); ale subspeciei "longipes" sunt ținuturile litorale estice ale Mării Roșii, Irak, Iran, Regiunea Golfului, Pakistan și jumătatea vestică a Indiei; ale subspeciei

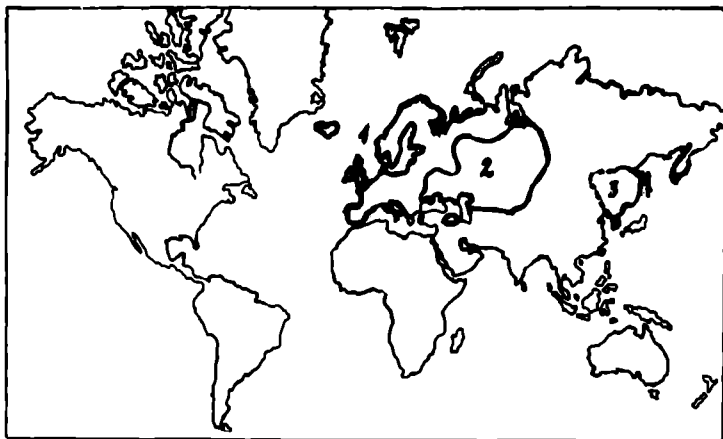

Fig. 3

"osculans" se întind din jumătatea estică a Indiei, Bangladesch, spre est până la Marea Chinei de Sud (Ch.Vaurie, 1965).

Diferitele lucrări ornitologice referitoare la prezența scoicărului în țările învecinate României, figurează cele două subspecii europene ale acestuia astfel: *Haematopus o. ostralegus* clocitoare pe coastele nordice europene (Dementiev și colab., 1951; Ivanov și colab., 1953; Tomajalojić, 1976; Vaurie, 1965); ca sporadică în 1933 pentru Ungaria (Keve, 1960), posibilă clocitoare în Muntenegru (Matvajev-Vasić, 1973).

Haematopus ostralegus longipes clocitoare la nordul Mării Negre până la limanul Nistrului (Dementiev și colab., 1951; Ivanov și colab., 1953); în pasaj pentru Ungaria (Keve, 1960); în pasaj pentru Bulgaria (Patev, 1950).

Analizând ținuturile de reproducere ale scoicărului, rutele lui de migrație și locurile de iernare, constatăm că în țara noastră este posibilă prezența ambelor subspecii anume "ostralegus" în pasajele de primăvară și toamnă și "longipes" atât în timpul pasajelor, cât și în perioada de cuibărit, zona dobrogeană nord-estică constituind limita sud-vestică a ariei lui de nidificare.

Faptul că în România au fost colectate îndeosebi exemplare în perioada pasajelor și care au aparținut speciei nominate "ostralegus", mai bogată în indivizi, a dus la generalizarea acesteia ca pasăre clocitoare pentru România, așa cum o găsim în diferitele lucrări ornitologice apărute în țara noastră.

Exemplarul colectat de noi la data de 22 mai 1992 ca și cel existent la Muzeul "Gr. Antipa", care, cum s-a arătat, aparțin subspeciei "longipes", dovedesc prezența acestei subspecii la noi atât în perioada de pasaj cât și ca pasăre clocitoare în zona litoralului marin și în ținuturile estice ale Deltai Dunării.

Recomandăm muzeelor de științe ale naturii, îndeosebi din ținuturile Dobrogei, care dețin în colecții exemplare de scoică, o verificare a apartenenței sistematice a acestora, nefiind exclusă existența și a altor exemplare aparținând subspeciei "longipes", care face obiectul lucrării de față.

NOTE

1. S-au dat cifrele medii ale măsurătorilor păsărilor provenite din 4 ținuturi diferite din arealul subspeciei "ostralegus" și anume: Baltica, Anglia, Ins. Faeroer și Islanda.
2. Merită amintită aici existența pe coastele Pacificului din Alaska până în California și în Arhipelagul Aleutine, a unei interesante mutații de scoică, în totalitate neagră, o adevărată curiozitate genetică, clasificată ca specie diferită în lucrările americane ca *Haematopus buchmani* (Bull.J.et.aut., 1988; Chandler S.R. et aut., 1966; Udvardi F.D.M., 1987), sau clasificată numai cu valoare de subspecie diferită anume *Haematopus ostralegus niger* de către alți autori (G.P.Dementiev și colab.1951). Un alt caz de mutație, însă albinotică, individuală, a fost semnalată în anul 1979 în Pays-Bas, pe insula Texel, unde mutantul a fost urmărit timp de peste zece ani (Arnhem, 1990), (fig.2, foto J.Jaspers).
3. Apare interesantă ipoteza lui Lonnberg, (citată de K.H.Voous, 1962) că marele areal central-asiatic a lui *Haematopus ostralegus longipes* mult diferit de zonele înguste de cuibărit de pe coastele continentelor, trebuie privit ca rămășițele unor timpuri străvechi când întinderea mării acoperea aceste ținuturi, fenomen datând încă de la începutul perioadei Pleistocene.

BIBLIOGRAFIA

1. ARNHEM R., 1990, *L'Ōuvertier pie: en habit de gala à la mer et à la campagne*, "L'Homme et l'Oiseau", 2, Bruxelles.
2. BULL J. et FARRAND J jr., 1988, *Field Guide to North American Birds*, Eastern Region, Alfred A.Knopf, New York.
3. CHANDLER S.R., BRUUN B., HERBERT S.Z., 1966, *Birds of North America*, New York.
4. DEMENTIEV G.P., GLADKOV N.A., SPANGENBERG E.P., 1951, *Ptii Sovetskogo Soitza*, T.III, "Sovietskaia Nauka", Moskva.
5. IVANOV A.I., KOZLOVA E.V., PORTENKO L.A., TUGARINOV A.a., 1953, *Ptii SSSR*, vol.II Moskva-Leningrad.
6. KEVE A., 1960, *Nomenclator Avium Hungaricæ*, Budapest.
7. LINȚIA D., 1955, *Păsările din R.P.R.*, Ed. Academiei R.P.Române, Bucuresti.
8. MAKATSCII W., 1950, *Die Vogelwelt Macedoniens*, Leipzig.
9. MAKATSCII W., 1974, *Die Eier der Vögel Europas*, Neumann Verlag, Germania.
10. MATVEJEV S.D., VASIĆ V.F., 1973, *Catalogus Faunae Jugoslaviae*, Ljubljana.
11. PAPADOPOUL A., TALPEANU M., 1987, *La catalogue des collections ornithologiques provenant de Roumanie conservées au Mus.d'Hist.nat."Gr.Antipa" de Bucharest, II, Charadrii formes Passeriformes*, "Trav.du.Mus.d'Hist.Nat."Gr.Antipa", vol. XXIX, Bucuresti.
12. PATEV P., 1950, *Ptii v Bulgaria*, Sofia.
13. RADU DIMITRIE, 1962, *Originea geografică și dinamică fenologică a păsărilor din R.P.R.*, in: Probleme de biologie", Ed.Academiei Române, Bucuresti.
14. TOMIATOJIC L., 1976, *Birds of Poland*, Warsaw, Poland.
15. UDVARDI F.D.M., 1987, *Field Guide to North American Birds*, Western Region, Alfred A.Knopf, New York.
16. VAURIE C.H., 1965, *The Birds of the Palearctic Fauna*, Non Passeriformes, I.I.F. et G.Wilher by Limited London.
17. VOOUS K.H., 1960, *Atlas of European Birds*, Nelson.